СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVI. Ч. 51. Джерзі Сіті, Н. Дж., пятниця, 4-го березня 1938. No. 51. Jersey City, N. J., Friday, March 4, 1938. VOL. XLVI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

КЕРЕНСЬКИЙ ПРО СОВЄТИ

НЮ ЙОРК. — Відомий російський діяч і премієр у початках російської революції, Олександер Керенський, прибув до Ню Йорку. На кораблі зустріли його журналісти і засипали його питаннями. Питали його про біжучий політичний процес проти 21 большевицьких лідерів. Керенський сказав, що це нічого іншого тільки підступ Сталіна, щоб винищити до одного всіх своїх противників. Сталін називає всіх своїх противників „троцькістами" тому, що імя Троцького також дуже зненавиджене в Совєтах. Люди вважають Троцького початком цього пекла, що нині існує в Совєтах. Керенський далі говорив, що Сталін і цілий совєтський режім є в стані цілковитого розкладу і напередодні упадку. Запитаний, коли впаде совєтський режім, Керенський заявив, що він не є пророк, і сказав, що можливо за чотири місяці, а можливо за чотири роки. Він також говорив, що російський нарід цілий час бореться за свободу, чого доказом є нині пять міліонів політичних вязнів, а також масові розстріли. Денно розстрілюють у Совєтах поверх 25 осіб. Минулого року застрілили 20,000.

ТРОЦЬКИЙ ПРО ПРОЦЕС У МОСКВІ.

МЕКСИКО СИТІ (Мексико). — Лев Троцький заявив, що великий політичний процес, який тепер відбувається в Москві проти 21 бувших большевицьких лідерів, є нічим іншим тільки черговим бльофом, підготованим Сталіном і його прихильниками, щоб винищити своїх противників і з одного боку доказувати свою силу в нутрі краю, а з другого перед заграницею таки доказати, що ці суди і розстріли попередніх большевиків були оправдані. Троцький говорив, що агенти ГПУ нераз кількадесять годин допитують свої жертви, не даючи їм нічого їсти, а також освітлюючи їх гіпнотичними рефлекторами, щоб змусити їх потверджувати все те, що вони піддадуть. Тих людей, котрих вони не вспіли морально зломати, агенти розстрілюють і вони ніколи не являються на суді. Цей суд також уже згори в подробицях уплянований. Можливо, що щоб збільшити правдоподібність, дехто з підсудних буде зпочатку перечити, а щойно пізніше признаться до вини, говорив Троцький. Але також не треба виключати, що в декому з підсудних може в часі процесу відродитись зломана воля і він готов висказати правду. Очевидно, що вже по перших словах йому замкнуть рота.

КРИТИКУЮТЬ ЛЯ ҐВАРДІЮ.

НЮ ЙОРК. — Міські радні гостро критикували податковий законопроєкт посадника Ля Ґвардії, на основі якого підвищено міський податок до $2.80 від кожної сотки доходу. Цей податок побиває рекорди всіх попередніх. Деякі радні говорили, що цей податок фактично спаде на плечі найнижчих кляс, які платять чинші. „Союз податників" уже заявив, що з огляду на піднесення податків власники домів зачнуть підвищувати чинші на 25 до 30 відсотків. Проєкт Ля Ґвардії всетаки перейшов і став законом.

ПРИЙМАЮТЬ ДО „ДОБЛЮ ПІ ЕЙ".

ВАШИНГТОН. — Головний заряд „Доблю Пі Ей" заявив, що цього місяця число занятих робітників у тій інституції збільшиться на пів міліона людей. У той спосіб заряд хоче запобігти зростові безробіття, що повстало внаслідок біжучого бизнесового застою.

ЗМІНА ПОДАТКОВОГО ЗАКОНУ.

ВАШИНГТОН. — Перед конґрес внесено проєкт зміни дотеперішнього податкового закону. Ця зміна, як говориться на початку цього нового законопроєкту, має вирівняти нерівности в плаченні податків і має захотити бизнес до розвитку. Та всетаки проєктодавці підкреслили, що тим вони не думають зменшити загального приходу з податків, тільки хочуть пересунути тягар податків з одних галузей на другі.

КАЖЕ, ЩО БЮРОКРАТІЯ ПОЖИРАЄ ГРОШІ.

НЮ ЙОРК. — Сенатор Голт виголосив промову, в якій сказав, що не безробітні пожирає державні гроші, а бюрократична машина, себто десятки тисяч тих нібито урядників, які фактично нічого не роблять, тільки вишурують штани на бюрових кріслах. Від 1936 року видатки на бюрократію збільшилися близько чотири рази.

ЖИДИ ЗБИРАЮТЬ ЖЕРТВИ.

НЮ ЙОРК. — Американський жидівський комітет висилає рабіна Вайса в дорогу по Америці в ціли придбання фондів на поміч жидам в Европі. Жиди хочуть зібрати цього року в Америці на ту ціль пять міліонів сто тисяч долярів.

ПОВІНЬ У КАЛІФОРНІЇ.

ЛОС ЕНДЖЕЛЕС. — Внаслідок довгих злив повиступали з берегів ріки в полудневій Каліфорнії і повінь залила великі простори. В часі повени і заломання одного мосту згинуло 25 людей.

СВІТ В ОБРАЗКАХ

СПОДІВАЮТЬСЯ ЗНАЙТИ СВІЙ ДІМ.

Як почалося бомбардування околиці Потунгу в Китаю, а потім пішли рукопашні бої на вулицях міста, а накінець почалися пожари, населення міста стало втікати з міста. Як японці заняли місто, втікачі почали вертатися домів. Та чи знайдуть свої доми? Вертаючих розпитує поліція під доглядом японських жовнірів.

В КАНАДІ ПОТРІБНО 75 ТИСЯЧ ДОМІВ.

Промовляючи в Торонті, Давид Шепард, що є відомим авторитетом у мешкальних справах, заявив, що під пору потрібно в Канаді 75,000 нових домів. На будову тих домів треба 345 міліонів долярів. Якби уряд розвинув яку акцію під тим оглядом, то це далоб заняття десяткам тисяч робітників.

ЗАСУДИЛИ ГРІЗНИХ БАНДИТІВ.

Пострахом Пустомит і сусідніх сіл був Кароль Кіліян та його брати з Пустомит. Останнім їх подвигом була їхня участь у забаві, що її уладимо собі місцеве польське товариство в парохіяльнім домі в Пустомитах. Та забава скінчилась убивством Андрія Мульки і Миколи Гжечняка і тяжким пораненням Яна Овчарка і Яна Бандуровського. Тепер відбулася в цій справі дводенна розправа перед трибуналом у Львові, яка закінчилась засудженням Кароля Кіліяна на 10 літ вязниці, Михайла Кіліяна на 3 роки вязниці, Йосифа Кіліяна на 6 місяців і Яна Книша на рік.

ПОВІТРЯ НАД ТОРОНТОМ НАЙБРУДНІШЕ З УСІХ МІСТ.

Ніяке місто в Канаді й Злучених Державах не може похвалитися таким забрудженим повітрям, як Торонто. Навіть славний димами й саджею Пітсбурґ має чистіше повітря. Це ствердив проф. Варет із торонтонського університету у своєму звіті, друкованому в журналі Стоваришення Канадійського Громадянського Здоровля. Нечисте повітря не є конче промислового походження, як вказує звіт.

Досліди виказали, що на кожну квадратову милю міста назбиралося 610 тон бруду за рік. Найбільший осередок бруду в повітрю є ріг Кінг і Юніверсіті Евеню. Цей звіт міські власти візьмуть за основу акції щодо котролі димів у місті.

ФІНСЬКИЙ УРЯД ПОБОРЮЄ АЛЬКОГОЛІЗМ.

Фінський міністер суспільної опіки, Фаґерголм, заявив, що фінський уряд задумує виступити з ініціятивою обмеження й поборювання алькоголізму. В тій ціли буде покликана комісія, якої завданням буде змінити дотеперішній фінський алькоголевий закон.

15 ДНІВ ВЯЗНИЦІ ЗА ВИКОРИСТАННЯ ВИДАВНИЦТВА.

Генрі Круз, відомий теж як Крушельницький, був засуджений суддею Кованом у Торонті на 15 днів вязниці за крадіж 25 долярів, які належали до видавництва тижневика „Нові Канадійці". Круз був представником видавництва від оголошень і сколектував від бувшого посадника Робінса 25 долярів за його виборче оголошення в згаданій газеті, але ті гроші присвоїв собі.

На розправі Круз боронився тим, що Робінс заплатив йому ті гроші не для „Нових Канадійців", але для нього, а саме за оголошення у програмі „Контесту популярности", який Круз уладжував для Т-ва „Просвіта" ім. М. Грушевського та за виборчі промови. Справа тягнулася місяць у суді, але покликаний Крузем на свідка Робінс заявив, що він виплатив $25 через його руки для часопису „Н. К.", а не для нього чи на програму контесту. Засуджуючи Крузя, суддя Кован замітив, що він вірить словам бувшого посадника.

ДЗВІН НА СЛАВУ ПОЛЯГЛИХ.

В містечку Роверето в північній Італії від 1925 р. відзивається що вечора голос дзвона на славу вояків, що поляглили у світовій війні вобороні батьківщини. Дзвін вадзвонює по сто ударів за кожний край колишніх союзників. Тому, що впродовж стількі літ він сильно зужився, в найближчому часі заступлять його новим дзвоном, що важить 15 тисяч кільограмів.

НАЙВИЗНАЧНІШИЙ КРОВОДАВЕЦЬ В ЕВРОПІ.

В Гельзенкірхені (Німеччина) живе робітник Вальтер Леске, що святкував цими днями незвичайний ювилей. У лічниці в Есені Леске давав 156-тий раз свою кров для трансфузії хворим. Обчислили, що Леске дав уже 100 літрів своєї крови.

ЛІЦИТИТАЦІЙНИЙ ПЕРЕГОН ПРИ КУПУВАННІ ЗЕМЛІ.

Телеґрама з Праги подала дивну вістку про ліцитаційні перегони при купуванні землі в Штекені. Ішло на продаж через ліцитацію мале німецьке господарство. Німці, що мешкають довкола, не хотіли випустити цього господарства з німецьких рук, а чехи завзялися його купити, щоб збільшити свій стан посідання. Редактор німецького часопису, Ваненмахер, став до купна з німецької сторони, а Йосиф Павлік — з чеської. Земля має вартість $2,800, однакож до кінця першого дня ліцитації дійшла до $6,300. Німець тереться зо своєю жінкою. Вони чекають по 4 хвилі і 55 секунд по виголошенні останньої ціни і тоді підносять ціну на 1 корону. В хвилі вислання телеграми ліцитація тягнулася в такий спосіб уже три дні. Чи досі вона закінчилась і як закінчилась, про це дальших донесень не було.

ПОДРУЖЖЯ ВМЕРЛО В ЧАСІ „ЗОЛОТОГО ВЕСІЛЛЯ".

Сталося це в італійському місті Аоста, де жили 71-літній рентієр Мішле з 69-літньою жінкою Марією. Обоє приготовлялися до „золотого весілля", що мало відбутися дуже врочисто. Кілька днів перед тим рідким родинним святом старий Мішле захворів на запалення легенів і раптом у дні „золотого весілля" помер. Незабаром занедужала нагло на серце його жінка і кілька годин пізніше теж померла. Численно запрошені гості, замісць бавитись на „золотому весіллі", лишилися на похорон подружої пари.

НЕ ПРИЗНАВСЯ ДО ВИНИ І ВИКЛИКАВ СЕНЗАЦІЮ І ЗАКОЛОТ

МОСКВА. — Совєтська судова трагікомедія розпочалася двогодинним читанням акту обвинувачення, що передавав зізнання усіх 21 підсудних, зложені в слідстві. З нього виходить, що підсудні обвинувачували себе в найріжнородніших злочинах, звернених проти Совєтів і Сталіна. З 21 підсудних 18 відмовились тепер брати для своєї оборони адвокатів. Всі потвердили підчас розправи те, що зізнали в слідстві. Та знайшовсь один, котрий заявив, що все те, що він сказав у слідстві, є неправда, та що брехав у слідстві тому, щоб дістати нагоду виявити правду підчас публичної розправи. А інакше його булиб не допустили до голосу. Булиб впорались з ним без суду. Тим підсудним є Микола Крестінський, бувший заступник народнього комісаря заграничних справ, який був перед Сталіном ґенеральним секретарем Комуністичної Партії. Крестінський доказував, що це неправда, що він був у змові з нацистами і Троцьким, що побирав від Німеччини гроші на шпигунські ціли, що підготовляв переворот у Совєтах і т. п. Прокуратор Вишинський і судді не були приготовані на таку сензацію. Вишинський намагався допитами збити Крестінського зпантелику, але це йому не вдалося. Крестінський відповідав спокійно, але рішучо, й виказував, що його обвинувачують на підставі брехливих доносів. Американські кореспонденти пишуть, що це не врятує Крестінського, бо засуд смерти вже видано на нього, заки він іще зявився на суді.

Друга сензація: Сталін прислухується.

Над головами суддів, а напроти підсудних, знаходиться льожа, закрита червоною завісою. З неї виходить час від часу дим. Значить, що хтось там сидить і курить. Ніхто не сумнівається щодо того, що тим „хтосем" є Сталін, що тепер зо схову глядить на своїх бувших товаришів праці, що ще недавно займали в Совєтах найкращі державні становища, а тепер доживають останніх хвиль життя. Позатим мало кого впустили на салю цеї судової розправи. Але прислухується до неї між іншими американський амбасадор.

ЗЕМЛЯЧОК ПРО УКРАЇНУ И УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ.

МОСКВА. — Григорій Гринько, бувший народній комісар фінансів, допомагав і на судовій розправі совєтському прокураторові добивати Крестінського (що не признався до вини), як і інших підсудних, включно до себе самого. Потвердив, що належав до заговору, якого ціллю було обняти владу в Кремлині, що держав спілку з троцькістами і контрреволюціонерами, що були на шпигунській службі Німеччини. Назвав себе одним з провідників українського націоналістичного руху в Україні. Потвердив, що в 1930 р. плянував разом з українськими націоналістами дістати мілітарну допомогу від Польщі, щоби при її помочі повалити совєтську владу. Навіть мало прийти тоді до порозуміння з польським ґенеральним штабом щодо довозу муніції й висилки відпоручників Петлюри в Україну. Далі Гринько твердив, що він був у контакті з людьми, які обіцювали поміч Україні з боку німецьких фашистів. Все те є зібране в акті обвинувачення. А тепер Гринько потвердив це ще на розправі та розповідав іще про ріжні інші способи нищення Совєтів. Обвинувачував себе і всіх без кінця і міри.

ГОТУЮТЬСЯ ДО ВІЙНИ.

ЛОНДОН. — Велика Британія говорить усюди про мир, а заразом готується до війни. Ось і тому призначено в буджеті на зброєння в одній тільки наступнім році понад півтора біліона долярів.

НАЦІСТИ ПОРОСТАЮТЬ У ПІРЯ.

ГРАЦ (Австрія). — Націстичний міністер внутрішніх справ, д-р Артур Зайс-Інкварт, прибув до Грацу як відпоручник австрійського уряду і самостійної австрійської держави. Та його витали тисячі окликами „Гайль Гітлер", і то вчасі великої паради, підчас якої всі носили свастику, націстичну відзнаку. Міністер заявив заграничним кореспондентам, що ніхто не може заборонити населенню висказувати свої почування.

ОПЛАКУЮТЬ СМЕРТЬ Д'АНУНЦІЯ.

РИМ. — Пишуть, що й Мусоліні плакав, коли станув над домовиною італійського поета й героя Д'Анунція. Його смерть викликала всюди глибокий жаль. Ватикан оголосив, що це не правда, що Д'Анунціо є виклятий з церкви, як про це ходять поголоски. Це тільки заборонено читати більшість його писань.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Co., Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

СВІТОВА ВИСТАВА

Ми свідомі того, що наша американська Україна зацікавлена у справі нашої участи в Світовій Виставі, що відбудеться в Ню Йорку в 1939 році. І не може бути двох думок щодо того, чи було б добре, колиб нам удалося зарепрезентувати на тій виставі нашу націю гідно й достойно. Та одна річ — побажання, а друга — здійснення. Особливо, коли хочеться вирішувати справу розсудно і коли допускається до сентименту і запалу ще й холодне розрахування. А далі, коли хочеться повести справу в порядку і в такий спосіб, щоби була певність, що ми виграємо на ній принаймні морально та що вона не залишить між нами ніякого несмаку.

Як відомо, справу української участи в згаданій виставі порушувано на конґресі й нарадах „Обєднання". Його заходами зібрано відповідні матеріяли чи там інформації про саму виставу, як ті можливости, які є перед нами, колиб ми рішилися взяти участь у виставі. "Обєднання" підготовило справу і висказало щодо цього свою опінію, заявляючи, що воно, як таке, з певних причин цею справою займатись не буде.

Дальшим кроком у справі вистави треба вважати наради головних запомогових організацій, себто наших найстарших народніх установ в Америці, а то: Українського Народного Союзу, Українського Робітничого Союзу, Провидіння і Народньої Помочі, як теж часописів: Свобода, Народна Воля, Америка і Народне Слово. Очевидно, що коли прийшло до таких спільних нарад згаданих орґанізацій і часописів і до видання спільного комунікату, то це значить, що справа української участи в Світовій Виставі є справою загально-народньою і дуже складною, якої вирішення і переведення вимагає обєднання наших сил і згоди.

Комунікат головних запомогових орґанізацій стверджує, що тим орґанізаціям не можливо занятися переведенням і сфінансуванням справи нашої участи в Світовій Виставі. Та на нарадах тих орґанізацій обговорено ріжні можливости розвязки цеї скомплікованої справи. Ось те все буде представлене на тих загальних зборах, що їх скликується в імені наших головних запомогових орґанізацій до Ню Йорку на день 27. березня. Там і громадянство матиме нагоду висказати свої думки. Там і буде можливо вибрати зорґанізованим і громадським ладом відповідний виставовий комітет чи інше тіло, що переводилоб у життя саму справу нашої участи у виставі.

Та одно хочемо підкреслити: Буде добре й посуне відразу справу вперед, коли ті представники, що прибудуть на згадані наради, ту справу наперед добре передумають, як теж вислухають опінії своїх орґанізацій чи громад, та коли разом з розумними думками принесуть від товариств і громад і перші жертви на покриття коштів нашої участи в Світовій Виставі.

„ЛЮДИНА ПОКІРНА"

(HOMO LENIS).

Леонид Мосендз: Людина покірна. Оповіді. З передмовою Л. Нигрицького. „Українська Бібліотека", ч. 58, Львів 1937.

Ви знаєте українську приповідку: „Покірне теля дві корови ссе"? Це дуже немудра, а ще до того й неправдива приповідка. Одна з тих приповідок у нас, які нас з давніх давен навчають чогось зовсім недолядного і недійсного, а які проте ще завжди в нас повторюються (подібно ось, як і такі зразки народньої „мудрости", як напр. „забагато два грибо в борщ", або „прибудь щастя — розум буде", і таке інше і ще більш сумнівне). Свойого часу я про це славословлення в нас покірного телятка писав цілу статтю, вказуючи на заховану в ньому гльорифікацію нікчемного рабства. Але та моя статейка — в календарі колишнього перемиського „Українського Голосу" за рік 1927 — не знайшла, на жаль, відповідного відгуку в колах галицьких читачів, для яких була головно призначена. І отак дехто з наших людей іще й до сьогодні вірить, що покірне теля, особливож спацифіковане і знормалізоване теля, справді дві корови ссе. А яку ролю ота славетна покора відіграла в нас, починаючи з оконечним переходом України під владу чужинецьких царів та імператорів до нині, і як то вона виплачувалася нам і в Пітері і в Москві, у Відні й у Варшаві, це ми вже знаємо гаразд усі і прикладів на це наводити тут мабуть не треба. Але що проте телячої покори в нас іще й сьогодні і відносно Москви і Варшави і Третього Інтернаціоналу аж надто доволі, на це доказів, на жаль, не бракує ніяк, дарма, що наше дурне телятко вже стільки разів крівавилося смертельно в зубах вьюрих чужинецьких вовків... І тому то з неабияким признанням треба привитати нову збірку оповідань нашого відомого письменника Леонида Мосендза, який тут до питання про ту телячу чи пак овечу покору в нас підходить принципіяльно і каже нам про це прекрасні речі.

Ширше про Мосендза як письменника і поета доведеться мені сказати читачам „Свободи" при іншій нагоді. Тут я дозволю собі вказати на те все, що було мною сказане про нього в моїх дотеперішніх оглядах Вістника. Він же, як відомо, **один з лавреатів** нагороди Українського Католицького Союзу **за р. 1936**, і вже тимсамим заслугує на нашу увагу з кожним своїм новим твором, між якими саме збірка оповідань „Людина покірна" покищо остання. Це десять нарисів, розмальованих автором—як читаємо—в рамцях „цілком вільних конверзацій" у „Вільному Клюбі" з особою оповідача Давида як головним керманичем розмов. А кожен з тих нарисів це один доказ на те, що „єдиною життєвою засадою є **Чин**". Але автор зазначує притім, що витончена культура нашого часу викохала в людині „покірність і слухняність у всім ході життя, починаючи від моди й кінчаючи смертю", і тому наша людина так покірно йде на смерть, дається мордувати й вигублювати після того, як тонка культура притупила в неї природній інстинкт самозбереження. Дивімся ось із цього погляду на останню світову війну:

„Коли це з минулого — питається наш оповідач — знаєте ви такі випадки, щоб людство давалося так покірно, так безгласно й сіро, ан ґро, сказав би я, мордувати, як не в сучасне століття? Велика европейська війна!... Всі, без виключення всі народи йшли до неї як вівці на різню, як подорожні до каси за квитками на потяг. І чим культурніша нація, тим ніби більше вона виявляла послуху й послуху. Так таки аж у чергу ставали на кровопуск...". „Затеж — каже автор далі — візьміть ви дику тварину. Інстинктом чує смерть... утікає або бороться з загибіллю до загину. Вовк лягає на спину й обюшений кровю вишкірює зуби, ведмідь втулюється задом у хащі й бороњиться до останнього. Та що там ведмідь! Навіть миш починає кусати, коли її вже напів задавлену тягнуть з пастки. Одна лише вівця тихо помекає та й підставляє шию... Бо тож свійська, культурна тварина!... А де ви тепер знайдете на світі диких овець?" („Homo lenis", ст. 10—11).

Як сказано:

Культура притупила в людині той спасенний інстинкт самозбереження, „що яскраво проступає передовсім в актах **нападу**, протиставлених авторам актам самої оборони (як засади, питомої всім покірним. — О. Г.). Але й тим краще воно бачити нам людей **не-овець**, людей **не з психікою** покірно страждучої чи там під ножем конаючої тварини. А людей, що й у зовсім пропащих хвилях **боротьби** на життя і смерть знаходять у собі силу до нежданого останнього наступу на зненавидженого ворога. І саме таких людей Мосендз розмальовує нам залюбки в цій книжці оповідань, завжди в яскравім протиставленні до людини-вівці, людини покірної, та скрізь на овидах 1919 р. в нашій Україні. Завдяки чому й маємо тут низку вражальних картин з кипучого хаосу української революції, картин таксамо оригінальних і коштовних своїми сюжетами, як і подібні бойові картини у творах **Юрія Липи („Нотатник", І.—ІІІ.)**. Дивіться тільки на інженира Калера і на його геройський чин уже таки під шибеницею, на якій його вішає большевицька банда („Homo lenis"). Або на портрет брата в нарисі під таким же заголовком. Або на старого подільського кулеметника в оповіданні **„Берладник"**. Або на картину козацької пімсти в нарисі **„Хазарин"**. Скрізь тут маєте чин як найвищий принцип життя, як світлосяйне і визвольне знамя людини-борця, людини-героя, і як контраст до людини, що зовсім нездібна до ніякого визвольного чину, а тільки на муку і смерть різаної худоби. Дуже добре підхоплені тут притім ті злочинні **жидівські типи**, що пущені большевицькими хижаками в Україну, допускались і допускаються ще завжди найстрашніших злочинів на наших вязнених чекою людях.

А притім особливо цінними видаються мені **фільософічні думки** на тему покори, густо розсіяні в нашій книзі автором, думки з кожного погляду важливі як безсумнівні життєві правди, окуплені власне довгими століттями нашої національної траґедії і зясовувані тут з усією переконливістю історичної дійсности.

І в тому може найбільша вага цього твору Мосендза.

Бо ті думки автора примушують нас на кожній сторінці застановитися над цілістю нашої минулости і нашої теперішности, і шукати найглибших причин його такої і такої то долі, причин, обусловлених передовсім нашою духовістю. Ви читаєте з цього погляду нарис **„Укрита злість, облудлива покірність"**, а будете мати враження, що доторкаєтесь болючої, гересної рани в орґанізмі нації. Або читаєте нарис **„Роксоляна"** як студію про людину покірну в подобі української жінки. Або щось таке цікаве й розумне, як **„Люди"**, або симпатичний автобіографічний нарис **„Великий Лук"**, стількож оригінально подуманий, що й достроений до провідної думки книги. А оповідання **„Поворот козака Майкеля Смайлза"** повинен кожен український читач в Америці прочитати не раз, а принайменше два рази. Бо сюжет тут такий оригінальний, звязок українського нащадка в Америці з рідною землею в Европі придуманий автором так сміло, а притім так переконливо саме на тлі світової війни, що вже те одно оповідання тут варте особлившого відзначення. А читайте лиш, як гарно пише Мосендз про минулість Злучених Держав і їх людину!

Словом:

Це книжка, яка варт того, щоб читали її наші люди в усіх середовищах українського життя. Бо те, чого вона нас учить, важне для нас усіх, і на майбутність. А власне, **що людина покірна, а притім укрита злість і облудлива покірність — це наше національне прокляття.**

Д-р Остап Грицай.

ЗВІДКИ ВЗЯЛОСЯ СЛОВО СОТИК

Давня австрійська валюта була **срібна.** Одиницею валютовою її був: ренський (ринський) срібний; один ренський мав сто крейцарів (грейцарів); також був ще півкрейцар, що звався феник.

У 1892. р. увів в Австрії міністер скарбу Штайнбах **золоту валюту короновy.** Одна корона золота, нова одиниця валютова, мала сто грошиків, що звалися по німецьки: гелерами (Heller).

Коли ввели отсю нову золоту валюту, то головний виділ товариства „Просвіта" у Львові доручив мені написати книжечку для народу: **„Про нові гроші"**, щоб повчити людей, як рахувати на ці нові гроші. Тоді зайшов до мене редактор „Діла" Іван Белей та сказав мені, щоб я у книжечці „Просвіти" про нові гроші не вживав слова „гелер", а ввів на це місце наше українське слово: „сотик". Прицьому покликався на те, що один наш свідомий селянин написав листа до редакції „Діла" і піддав думку, щоб закинути чуже слово „гелер" та вживати свого рідного слова „сотик", що його створив наш нарід і буде ліпше розуміти, як чуже слово: гелер.

Це мені, очевидно, сподобалось і я порадився ще в цій справі фільольоґа, професора університету, д-ра Омеляна Огоновського. Після того у книжечці „Просвіти" п. з. „Про нові гроші" з 1892. року написав я, що корона має сто **„грошиків"** і звідси наша назва: **„сотик"** на німецьке: гелер. Ось так принялось у нас слово сотик.

У нашій мові було тоді знане слово „сотник" у значінні „командант сотні"; слово „сотик" не було ще знане, але воно жило в народній словесності нашого народу і ось так перейшло до нашої письменности.

Проф. д-р Омелян Огоновський розповідав мені потім, що польська Академія Наук у Кракові радила також над тим, якби в польській мові назвати „гелер", та не могла зложити свого слова по польськи і прийняла: „галерж". А приятель проф. д-ра Ом. Огоновського, бувший професор університету у Львові, Антін Малецкі, член польської Академії Наук у Кракові, подивляв щиро багатство нашої української мови при нагоді дотичної наради.

І цей мій спомин нагадується мені майже за кожним разом, коли почую, що хтось з українців чи українок не шанує рідної української мови: в школі, уряді чи прилюдному житті, або зубожує її чи замісць рідних добрих слів уживає — чужих.

Кожному має бути його рідна мова найдорожча. А наша українська мова є гарна, складна і дійсно пребогата. — („Діло").

Д-р Кость Левицький.

Галя Левицька.

МИКОЛА ЛИСЕНКО

10. березня 1842 року.

(2)

Коля ріс на гарного, розумного хлопчика. Маючи чотири роки, він балакав по французьки, як малий француз. Мати ніколи інакше з ним не говорила. Увесь ґарнізон любив Колю. Офіцири прозвали його „карандашиком", що він мав завжди охоту писати й у кожного просив олівця. Мати брала Колю на всі військові паради, пишалася ним, коли він махав ручками в такт військової оркестри, й раділа, коли офіцири хвалили його гарний французький акцент.

У пятому році життя Коля дістав учительку музики. Вже до того часу він багато пересиджував біля фортепіяну й вистукував пальчиком дитячі пісеньки, що їх грала йому мама. Вчительки не полюбив від першої лекції.

— Чому вона не грає так, як ти, мамо? — жалувався малий знавець. Ольга Лисенкова була добра піяністка. И коли побачила, що вчителька не дасть собі ради з малим деспотом, почала сама вчити Колю. Найкращою заохотою для дитини була гра мами. Слухаючи, як мама грала, Коля ставав іншою дитиною: тоді можна було у впертого хлопця осягнути все.

В тому часі Віталій Лисенко майже не цікавився сином. Військова служба й життя в ґарнізоні забирали в нього ввесь час. Не було змоги якнебудь вплинути на дитину.

Та прийшов день, що заважив на Колиній долі. Це було 1848 року.

Одного дня привезла почта сумну вістку, що дядько Бульбаш помер на холеру. Маєток у Гриньках лишився без пана й Марія Василівна благала Лисенків вертатися на село.

Треба було великих зусиль зо сторони Віталія Лисенка, щоби переконати дружину, у якої перша думка була: не вертатись. Лисенко піднїс це, що маєтку не можна було лишати на саму Марію Василівну, яка хворіла від довшого часу. Він не міг сказати дружині, що поворот на село був його тихою мрією, що його тягнуло туди непереможною силою. І коли Ольга вкінці рішилася, Віталій, не гаючися, кинув військову службу й Лисенки покинули Крилів. Виїхав малий Коля назустріч своїй долі.

Візник Гаврило.

— Коля, йди сюди, зараз! Коля, де ти? — кличе Коліна мати з ґанку панського дому, і її чистий, дзвінкий голос розходиться по всьому подвірі.

— Марусю, а піди но у возівню, — звернулася по російськи до дівчини, що сиділа на сходах і вишивала. — Він певно знову туди заховався.

Маруся встала й пішла до возівні. Вона знала, що знайде там Колю. Вся челядь знала, що Коля, як тільки може висмикнутися з хати, біжить у возівню. Там він залюбки пересиджує з візником Гаврилом. Маруся навшпиньках переступила поріг возівні й сховалася за каритою.

— Нехай мама кличе. Не хочу й не піду до хати! — почула Маруся тоненький голосок із кутка.

— Не можна так, Колю. Як додумаються, буде мені халепа, — вговорював низький бас Гаврила.

— Скажу, що ти мене проганеш від себе, а я всеодно — ходжу.

— Не повірять.

— Скажу мамі, що мені з тобою цікавіше, як з бонею.

— Але може там є гості? Може приїхали Магденки? Може Міша Старицький?

— Ні, Міша був у неділю. А з Петькою Магденком мені нудно; торкнуть його не можна.

— Ану, Коля, йди сюди! — врешті кликнула Маруся. Вона отягалася тому, що жаліла Колю. Вся служба знала, як Коля любить Гаврилові оповідання.

— Значить, усі були такі, як ми, — завважує було Коля — такі як тато, мама, тьотя?

— Е, такі всі не були. Були багаті й бідні. Але що мали, те мали. Голова на карку була їхня. А тепер бачиш: ти захочеш і можеш мені оцю голову відрубати.

Коля дивувався.

Про такі речі говорив Гаврило з Колею. Увечері в челядній служба слухала все те, що розказував Гаврило про Колю, й гаряча хвиля прихильности до малого їхнього друга огортала прості серця.

Коли Маруся привела врешті Колю до мами, біля Ольги стояла вже Марія Василівна. Вона знала, що Колю жде прочухан, і була готова боронити його.

— Ах, ти недобра дитино, ти журбо моя гірка! — репетувала Ольга, виждавши так довго на ґанку.

— Пожди, замкну я тебе на три дні в кімнаті!

— Олечко, ну, чогож ти так виходиш із себе? Що злого може статися Колі у возівні?

— Що це ви, тьотю?! Чого доброго може навчитися Коля від Гаврила?

Коля виступив наперед:

— Гаврило дуже мудрий! Він на все знає відповісти, про що я його питаюсь. Він не хоче, щоб я ходив до нього, а я сам ходжу й буду ходити.

— Ах, ти! — Ольга трохи не умліла.

Марія Василівна обняла її й, лагідно вговорюючи, повела в хату. Повела її до Віті, маленького братчика Колінoго. И тут Ольга виплакала свою журбу.

Вернувшися на ґанок, Марія Василівна мусіла ще вспокоїти Колю, що геть розбурхався.

— Тьотю, я не можу, не можу! Ніколи не зрозумію, чому це таке погане, що я роблю.

— Але як мамі так дуже на цьому залежить, Коля! От знаєш, краще ти не ходи до Гаврила, а за те я увечері скажу зібратися дівчатам на подвірі. Побачиш, яка це краса буде, як вони заспівають і загуляють.

Коля в Києві.

Роки йшли й Колі час було поступати в школу. Ще поки батьки рішили, що робити з сином, почали вони будувати в недалекому містечку Жовнині прегарний великий дім і хотіли уладити його зовсім по панськи. У Колі тоді був брат Вітя й сестричка Соня. Марія Василівна не настоювала, щоб вони оставалися в Гриньках: племінниця її ставала щораз то більше невдоволена. В останньому році до родини Лисенків прибув іще один член: це був Міша Старицький, сестрінок Віталія Лисенка. Він утратив батька, а мати, що важко хворіла, майже ввесь час лікувалася в Києві. Лисенки приняли Мішу у свій дім й відтоді Коля й Міша стали друзями на все життя.

Після довгих нарад батьки рішили післати Колю в Київ. Вибрали вони найкращий, найбільш панський пансіон і вислали туди Колю із слугою Созонтом.

В цьому пансіоні Коля пробув ледве 3 місяці. Гордому й упертому хлопцеві важко було привикнути до суворих порядків пансіону. Карали його там часто, вкінці раз його вибили й Коля втік.

(Дальше буде).

Людина вродилася вільною і є вільна, хочаб у кайданах прийшла на світ. — **(Шілер).**

Як мудрець сходить із вищих сфер і радо частку свого знання віддає в жертву, щоб простих і несвідомих освітити, хоч може без них обійтися, таксамо душа не потребує тіла, одначе воно не зуміло би без неї зніматися вгору. — **(Рікерт).**

Не добрі вчинки чинять добру людину, лише добра людина чинить добрі вчинки; не овоч двигає дерево, лише дерево двигає овочі. — **(Лютер).**

Жінки наче канарки: коли один є у клітці, то спів його любий; колиж замкнеш їх кілька разом, то галасують тимбільше, чим більше намагаєшся їх успокоїти, і нема іншої ради, хіба або вуха заткати, або втікати з хати. — **(Сафір).**

До жінки та коня приступай сміло, коли хочеш у них мати пошанівок. — **(Середньовічна приповідка).**

Народи щойно тоді будуть щасливі, коли фільософи будуть королями, а королі фільософами. — **(Плятон).**

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

ЯКА ЦІЛЬ ВИХОВАННЯ?

На загальнокрайовій конвенції Союзу Поступового Виховання, що відбувалася цілий тиждень у Ню Йорку, один з делеґатів виголосив широкий відчит про пятернята Діонів, розкриваючи притому незвичайно цікаві річи не лише про пятернята, але й про виховання дітей узагалі.

Говорив про них виховник дітей, д-р Вилйем Блац з Торонта, в Канаді, котрому канадійський уряд віддав керування виховання Діонів.

Яку ціль поставили собі виховники Діонів? — питалися учасники конвенції. Відповідь керівника виховників була замітна: „Виховники поклали собі за ціль дивитися за тим, щоб пятернята вели нормальне життя".

„Нормальний" значить: правильний, природній, звичайний. Отже виховники Діонів хочуть, щоби пятернята вели правильне, природне, звичайне життя. Це вони, видно, вважають за найбільше бажане для дітей. Як цей ідеал ріжниться від ідеалу деяких батьків, що для своїх дітей не бажають нічого так дуже, як того, щоб діти вели не звичайне, природнє, правильне, але якесь незвичайне чи надзвичайне, неприродне, неправильне життя.

У ЧОМУ НОРМАЛЬНІСТЬ?

Коли лікар каже: „У вас живчик нормальний", він немовби каже: „У вас живчик здоровий", або: „У вас живчик такий, як повинен бути".

На основі величезного досвіду лікарі вже знають, як скоро б'ється живчик у здорової людини. І на тій основі вони знають, який живчик нормальний.

Щож виховними вважають за нормальне життя для пятернят Діонів? Блац відповідає: „За нормальне життя ми вважаємо нормальне суспільне (громадянське) життя".

У ЧОМУ НЕНОРМАЛЬНІСТЬ?

І він додав: „Я вважаю трагедією (нещастям) цих пятьох дітей, що вони не мають нормального суспільного життя".

Він пояснив цей висказ у довшім рефераті, чому саме суспільне життя пятернят не є нормальне.

Передовсім пятернята не живуть з іншими дітьми, як живуть інші діти їх віку. Вони стрічаються з наскрізь винятковим оточенням: 1) а незвичайним товариством своїх ровесниць зо своєї родини (кожна має таких 4 товаришки); 2) з лікарями, виховниками й пікләуванками, яких звичайні діти стрічають рідко; 3) з великим числом цікавих людей (яких звичайні діти мають ще менше). Серед таких умовин зробити життя таких дітей нормальним потребувати буде спеціяльних заходів виховників.

МАЛА СУСПІЛЬНІСТЬ.

Говорив виховник Діонів, що пятернята дуже добре вчаться суспільного життя.

У чому лежить їх суспільне життя?

Передівсім у тому, щоб жити одна з одною. Для кожної з пятернят першим суспільним завданням є навчитися, як жити зо своїми 4 сестрами. Навіть 5 дітей це маленька суспільність і кожна дитина мусить навчитися цеї штуки.

КОЛИ ДИТИНА Є ОСОБОЮ?

Здавалось би, що навчитися жити з 4 дітьми це проста штука: як навчитися жити з одною дитиною, то вже буде деться знати, як жити з усіми. Скажемо: адже в такому малому віці, всі однакі. Кожна дитина просто дитина. Адже кажуть люди навіть про трицять-літніх синів: „Поки не жонатий, то ще дитина".

Блац, виховник пятернят, каже, що кожна з Діонів це зовсім інакша особистість від своїх 4 сестер. Кожна поводиться в тій самій ситуації життя інакше, кожна з них це інакша особа.

Тому й кожна з них, живучи з 4 сестрами, мусить навчитися жити не з одною, але з 4 особами. І коли д-р Блац каже, що малі Діонки вже навчилися жити кожна зо своїми 4 сестрами, то цим д-р Блац сказав іншими словами велику похвалу для дітей, бо він сказав, що ці діти вже розуміють, що кожна сестра є інакша, як кожна інша, і з кожною з них треба поводитись інакше.

Є люди, які мають претенсії називатися дозрілими людьми, а цього ще не навчилися. Навіть люди з „високими" школами.

І ДУРЕНЬ І ВЧЕНИЙ ОДНАКОВО НЕ ЗНАЄ.

Притому сказав д-р Блац іще таке: Між виховниками йде боротьба за те, що має більше значення для людини: дідичність, чи оточення? Наші розсліди над Діонами дадуть нам багато матеріялу для розвязки цього питання.

Значить, це питання ще не розвязане. І по скінченні дослідів над сестрами Діонами воно може ще остатися нерозвязаним, хоч стане яснішим.

Це просто значить, що, не зважаючи на широкі розсліди, вчені ще дечого не знають.

НЕ ДОМАГАЄТЬСЯ ВДЯЧНОСТИ.

І говорив теж д-р Блац: Виховники Діонів зробили при вихованні пятернят багато помилок. Виховники тепер бачать, які помилки вони робили.

І далі сказав дослівно: „Може пятернята нам подарують деякі з помилок, які ми зробили".

Як бачимо, визначний виховник, котрому канадійський домініяльний уряд віддав завдання виховання дітей, публично признається, що він пробив у вихованні ріжні помилки, та неначе відкликається до тітей, щоб йому (як підростуть і будуть уже ці справи розуміти) ці помилки простили.

Як цей виховник поводиться інакше від інших виховників, які наперед не то що ніколи не признались би, що вони чогось не знають, але вдають всезнайків, яким помилку зробити просто не можливо, а які, стрінувшися з виразними злими наслідками свого виховання, складають усю вину на дітей та домагаються їх примірного покарання.

З МУЗИКИ

М. ЛИСЕНКО: НОКТЮРН.

Наш великий композитор, Микола Лисенко, батько української музики, кілька тижнів до смерти написав оперу-фантазію в одному акті п. з. „Ноктюрн" (Мрія ночи).

Треба подивляти енергію й ентузіязм старенького мистця, що творив до останнього віддиху свого славного життя, так багатого в музично-громадянську діяльність.

Ця велика людина робить враження воїна, який свою позицію держить до смерти. Тому не диво, що його життєва енергія і музичне надтхнення запалили всі культурні сили тодішньої України серед найгірших політичних обставин. І, очевидно, буде запалювати ще й грядучі покоління.

Та про все те ми ще знаємо мало, бо діяльність Лисенка не є ще достаточно вияснена. Наприклад, його роля як одного з основників українського театру мало кому відома.

Згадаю, що Лисенко це автор великої героїчної опери „Тарас Бульба". Цей твір, поза деякими недотягненнями, повний незвичайної музичної краси і сценічної сили. Саме тепер один із живучих в Америці українських композиторів викінчує свою перерібку орхестрації цеї опери.

„Ноктюрн", це контраст до „Різдвяної ночи" (хорально-пасторальної опери Лисенка), як і до героїзму „Тараса Бульби". Це фантастична картина з українсько-двірського життя, навіяна тугою за старими часами, коли не відчувалося в Україні ще так сильно чобота наїзника, як у часах творення „Ноктюрна". Лисенко вже не побачив на сцені своєї „лебединої пісні". Цю оперу виставлено кілька тижнів по смерті композитора: 2 рази в Києві і один раз у Москві. А тепер ця опера буде виставлена в неділю, 6-го березня вечором, у Washington Irving High School у Ню Йорку майже виключно нашими, тут родженими силами. Ролю панночки виспіває Анна Тростянецька, Галя Троян — бахкантка, Олена Юрчак — цвікунка, Петро Український — старшина, М. Грушко — цвіркун. Виступить балет укладу і при співучасти Івана Тараса, талановитого учня великого балетмайстра Фокіна. Також це буде перший виступ малої симфонії Українського Орхестрового Товариства.

Вечір закінчить історична комедія-сатира „Козак-Голота" галицького драматурґа Ф. Лопатинського з музикою П. Козицького.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

У СПРАВІ ВИСИЛКИ „ПРОПАМЯТНОЇ КНИГИ" ДО КРАЮ.

Бачу зо „Свободи", що є багато таких, що радіб вислати „Пропамятну Книгу У. Н. Союзу" до Рідного Краю, до своїх рідних сіл. Отже це спонукує мене забрати голос у тій справі.

Я вислала Пропамятну Книгу до читальні „Просвіти" в селі Вишнівчику, повіт Підгайці, ще в червні 1937 року. Та її до сьогодня там не одержали. Видно, що пропала. Я ходила тут на почту і питалася, що сталося з моєю висилкою. А вони мені відповіли, що не мають з ніяким краєм у світі стільки клопоту, що з Польщею. Тому порадили висилати до Польщі, поручено (реджістровано), бо доперва тоді буде запевнення, що посилка не пропаде. І тоді вона може дійти до свого права. Належитість за порученну Книгу „Пропамятної Книги У. Н. Союзу" до краю виносить 63 центи.

На мою думку, добре робить той, хто висилає таку книжку до рідного села, бо треба, щоб там знали, що ми тут робили, як жили і чого доконали. Але треба висилати цю Книгу як поручену посилку, а не інакше, бо шкода, щоб така цінна Книга десь пропала.

Анна Чорній,
Балтімор, Мд.

Від Адміністрації „Свободи": При висилці „Пропамятної Книги" У. Н. Союзу" до краю треба вважати, щоб її вага не була більша як 4 фунти, бо інакше треба буде платити в Польщі мито. Тому треба обвивати її тонким, але сильним папером. Хто замовить у нас „Пропамятну Книгу" для своїх кревних і знайомих у старому краю, чи для читалень і інших наших організацій, тому вишлемо Книгу до краю як поручену **за оплатою $1.50 за „Пропамятну Книгу"** і посилку. Та ціна відноситься тільки до посилок до Рідного Краю, або до осіб чи інституцій, що знаходяться поза межами Злучених Держав Америки.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Фінансовий звіт з концерту в користь „Народньої Лічниці".

Концерт пані Марії Сокіл і п. А. Рудницького відбувся в Ню Йорку заходами Центрального Комітету Укр. Нац. Орг. м. Ню Йорку в неділю, 13-го лютого ц. р.

Загального приходу було $928.08. Тов. Дністер, 361 відділ У. Н. С., жертвувало в бондах Земельного Банку у Львові $375, що разом робить суму $1,303.08. Загального розходу було $178.08. Лишилося чистого приходу $1,125. Вислано через „Обєднання" $825, з призначенням для Українського Шпиталю у Львові. Передано з тої суми на руки п. Рудницького $300.

Жертводавців проголосимо пізніше.

Центральний Комітет Укр. Нац. Організацій м. Ню Йорку.

АРЕШТОВАНІ ЗА ШПИГУНСТВО.

На приказ федерального бюра розсліду арештовано як шпигунів для чужих держав 27-літнього Густава Румріха, бувшого фельдфебля в американській армії, дезертира, та 26-літню Йоганну Гофман, фризієрку з Дрездена, що працювала на кораблі. Їх замкнено до вязниці під закидом шпигунства. Поліція шукає їх спільників.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ.

Концерт у честь Ольги Басараб.

Заходом від. 2. Українського Червоного Хреста, двох сестрицтв Пречистої Діви Марії (гора і долина міста) і товариства Лесі Українки, від 171 У. Н. Союзу, відсвятковано в нашій громаді вже другий раз цими самими жіночими організаціями концерт у честь Ольги з Левицьких-Басараб. Свято відбулося дня 13. лютого 1938 р., а почалось панахидою по покійній О. Басараб, яку відправив Всч. о. В. Лотович зараз по Службі Божій. О. В. Лотович виголосив також зворушливу й гарну проповідь, у якій взивав усю громаду до віддання пошани жінці-героїні, яка своєю смертю вказала цілому українському народові шляхи, якими він мусить ступати, якщо хоче стати вільною і самостійною нацією. Члениці Червоного Хреста з Джерзі Сити і Ню Йорку явилися на Службу Божу й на панахиду в одностроях.

Вечором в год. 7:30 почався Святочний Концерт. Предсідниця комітету дня влаштування свята, пані Марія Баран, відкрила концерт вступною промовою, заявляючи, що велике число присутніх, а головно жінок, є наглядним доказом, що жіноцтво в нашій громаді зрозуміло вже, що для такої великої цілі, як свято О. Басараб, можна забути про всякі непорозуміння та святкувати злученими силами, обєднано й зорґанізовано. Опісля перечитала програму свята. Першою точкою був виступ шкільних дітей, які виконали кілька вправ вільноруч і з жовто - блакитними прапорцями. Дітей підготовили сестри вчительки з місцевої української школи. Виступ дітей зробив на присутніх гарне враження. При піяні приґравала Оля Дмитрів.

Панни Евгенія Нечесна та Віра й Ірина Кусень віддеклямували кілька віршів, які своїм змістом підходили саме до свята. Деклямації були віддані з чуттям, та виголошені доброю вимовою, а тому припали до вподоби зібраній публиці. Хор під управою проф. Василя Гели насамперед відспівав гимн Червоного Хреста, а опісля низку пісень, які були добре виконані.

Дидяча орхестра під проводом пана І. Крисського відограла вязанку українських народніх пісень і кілька американських. Діти грали так старанно, що на домагання публики мусіли повторити кілька разів свій виступ. На піяні грала Олена Піяс. Дуже добре виконав деклямацію пан В. Труш, за що присутні довго його оплескували.

Святочну промову виголосила предсідниця червоного Хреста ОДВУ, пані Анна Середа. В своїй промові вона піднесла, що українське жіноцтво вже від дуже давніх часів брало живу участь в громадському житті. Українське активне жіноцтво плекало ідею народньої служби ще від перших початків українського зорґанізованого життя, від Товариства Руських Жінок від 1884 р., від жіночого Альманаху 1887, а тепер українське жіноцтво плекає та проводить у життя ту ідею своєю участю у визвольній боротьбі, своєю працею у Червоних Хрестах і інших жіночих товариствах та сестрицтвах. „Жий, для неї працю й кривавим трудом віддай усе за рідний люд" і кликала Уляна Кравченко. Тому, говорила бесідниця, **берім собі приклад з таких жінок, які перенялись отсим кличем Уляни Кравченко, таких жінок, що ми їх бачили на варшавському процесі, з такої жінки героїки як О. Басараб.** Берім собі приклад з великих культурних і державних народів, які зо своїх героїок роблять святих і до них моляться, як от французький нарід, що робить святою дівчину Жанну Де Арк, яка кількасот літ тому в боротьбі з англійцями виказала безсмертне геройство. Закінчуючи свою промову, бесідниця зазначила, що український нарід має тепер тисячі борців, які є засуджені на довголітню тюрму. Нашим обовязком є їх при кождій нагоді згадати й помагати їм матеріяльно.

До молоді говорила тут роджена панна Юлія Кусий, предсідниця українського університетського товариства в Нюйорському університеті. Вона англійською мовою передала життя і ті муки та знущання, яких зазнала перед самою смертю Ольга Басараб. Бесідниця закликала тут роджену молодь, щоби піддержувала й належала до тих орґанізацій, які працюють для відродження української держави. Молоденька бесідниця говорила щиро й від серця, так, що можна було бачити, як неодна мати обтирала собі сльози та чулася гордою, що й тут роджена молодь розуміє та любить свій нарід і певно продовжуватиме ту працю для визволення українського народу, яку досі вела старша іміґрація. На кінець забрала ще слово пані Марія Баран, предсідниця комітету, зазначуючи, що злучені жіночі товариства своєю численною участю дали повний доказ, що вони є свідомі свойого завдання та потраплять пошанувати память найбільшої української героїні гідно й достойно.

Свято закінчено відспіванням гимну „Ще не вмерла Україна".

При тій нагоді треба піднести, що користь зо злуки жіночих організацій є наглядна. Минулого року влаштовано заходом тих орґанізацій два підприємства, а то концерт О. Басараб, з чого прихід в сумі $70 розділено на народні цілі, а саме $30 на політичних вязнів, $25 на визвольну боротьбу, $10 на місцеву школу, а $5 на памятник Маркіяна Шашкевича. З другого підприємства, „День Матери", прийшло $30, з чого призначено $18 на місцеву школу, а $12 для матерей Біласа й Данилишина. Цьогорічна збірка зо свята О. Басараб виносить $60. Ті гроші зібрано на концерті та на обіді, який приготовили членкиці місцевого червоного Хреста для гостей з Ню Йорку. Жертвували по $2: Лафрим Нечесний, Марія і Михайло Баран, Стефанія Галичин, Текля і Ф. Якимчук; по $1: Катерина Гурин, Марія Поліщук, Павлина Жуковська, Антоніна Кирчів, Марія Борак, Една Гречин, Юстина Левицька, Катерина Коблан, Анна Кулич, Євдокія Волошин, Михайло Вацяк, Петро Чопик, Стефан Децейко, Тарас Клим; по 50 ц.: Марія Лехицька, Марія Гук, Марія Близнак, Марія Трусевич, Марія Винник, Марія Пельц і Іван Гузар. Решту зібрано дрібними датками.

Усіх грошей прийшло $60, які розділено в такий спосіб: $35 на політичних вязнів і $25 на визвольну боротьбу.

Жертву переслано через Обєднання.

Стефанія Галичин.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Нюарк, Н. Дж. — До колядки на Рідну Школу в Радехові додати: Степан Коморнік $1, М. Фечишин $1, Касіян Шумніч 50 ц.

— Як тобі ведеться?

— Зле, дуже зле, щораз гірше. Хіба покінчу самогубством...

— Е, не роби того, бо потім будеш жалувати!

Так, пане Карпаренко, я через жінку страшно розпився!

— Невже?

— Так. Через тітку, що записала мені пятьдесять тисяч...

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ГАРТФОРД, КОНН.

Свято злуки.

Заходом Стейтової Організації стейту Конетикот відбулося в Гартфорді 6 лютого ц. р. свято злуки українських земель. Свято відкрив гром. А. Маланчук, секретар цеї організації, і в коротких словах пояснив ціль свята. Він сказав, що ми святкуємо свято злуки тому, що та хвиля, коли всі наші землі були злучені в одну суверенну Українську Державу, є для нас дуже дорога. Святкуючи память цеї хвилі, ми не тільки скріпляємо себе морально в соборницькому дусі, але також заявляємо перед цілим світом, що зо своїх втрачених земель ми не резигнуємо; що облесливі слова наших „опікунів" не зведуть нас з правдивого шляху до нашого чергового державного відродження, яке ми можемо осягнути тільки своєю власною силою. Ми будемо працювати в тому напрямі так довго, доки знову всі українські землі не будуть злучені в одну соборну, суверенну Українську Державу.

Після того виступив гардфордський хор і відспівав американський національний гимн. Далі він виконав інші хорові точки. Хор цей ще молодий, зорганізований недавно, а проте він вивязався гарно зо свого завдання. Дуже подобався публиці дует, що його відспівала мала дівчинка Похмурська з хлопцем Яросевичем. В дальшій програмі пані К. Маланчукова віддеклямувала свою поему, уложену до цього свята, за що дістала належні оплески.

Головний реферат виголосив В. Душник, редактор „Націоналіста" з Ню Йорку. В своїй довшій промові бесідник зясував не тільки ясні хвилі з тих часів, але також чорні, до яких у першій мірі належало це, що ми все шукали помочі у чужих, часто таки у своїх власних ворогів, а не вміли користати зо своїх власних сил. Тому нашим теперішнім головним завданням є як слід приготовлятися до надходячої хвилі, в якій знов буде рішатися наша доля. Публика нагородила його промову гучними оплесками.

Другим з черги бесідником був гром. О. Мерещак, предсідник Стейтової Організації. Він говорив на тему збірки, кажучи, що самими тільки словами ми ще багато не вдіємо, а потрібно нам діл, а на діла потрібні гроші. Ми мусимо піддержати визвольну боротьбу, тож хай усі жертвують те, що хто може. На його поклик присутні зложили $45.35 на визвольну боротьбу.

Потому виступив другий хор, з Ансонії, який виконав другу частину концерту. Він почав піснею „Боже великий, единий" і відразу своєю появою і виконанням захопив слухачів. Він відспівав 9 пісень, що своїм змістом достроювались до цього свята. Панна Оля Гвоздевич відспівала сопранове сольо; акомпанювала їй на піяні панна Люба Радзіх. Між хоровими точками деклямувала панна Гвоздевич „Україно, Рідний Краю". Вона виявила великий вроджений талант до деклямації, за що одержала великі оплески.

На закінчення забрав ще раз слово п. Маланчук і, проголосивши вислід збірки, подякував учасникам за жертви. Гимном „Ще не вмерла Україна" закінчено свято.

Учасник.

ХОРІ В ШПИТАЛІ?

Ні, це деякі грачі з дружини „Нюйорських Великанів", а саме ті, що мають завелику вагу, здіймають з себе зайвий тягар при помочі гарячих купелів у Гат Спрингз, Арканзо.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ

МІННЕАПОЛІС, МІНН.

На Рідну Школу.

На заклик о. Володимира Білинського в українській католицькій церкві св. Константина, а потім у домі „Просвіти" в часі концерту, який уладила „Марійська Дружина", дівчата під проводом сестер служебниць перевели збірку, а парохіяни сповнили свій національний наказ і жертвували на Рідну Школу: Сестрицтво Пр. Д. Марії $5; о. В. Білинський $1.25; по $1: Р. Балинський, О. Шабатура, Скобар, О. Семирозум, Н. Кучинський, О. Козак, П. Яворський, Й. Греськів, Павчук, І. Кіт, Клим, Мандзен, П. Федорців, І. Козак, П. Вонс, Й. Ковалів, Н. Семотюк, І. Сохорович, І. Процай, Н. Кіт, Н. Бойко; по 75 ц.: М. Хас; по 50 ц.: Ревцьо, Канюк, П. Гавриш, Вінцентій, С. Харчишин, В. Сопотюк, Михайлик, І. Шипорт, Н. Гусак, І. Готра, Федюк, Кошляк, Кузів, Г. Шабатура, Угринчук, Процьків, І. Шміґановський, С. Романюк, Ф. Пікула, С. Сопотюк, М. Косіян, Нат. Касіян, П. Чучман, Скабар, Степанчак; по 25 ц.: Е. Дубінський, Гунчак, О. Готра, К. Дацьків, Яворська, А. Романюк, Н. Шипорт, В. Колодницький, І. Касіянчук, М. Бойко.

Разом зібрано $45 і переслано через Обеднання на Рідну Школу. Збіркою занялися Н. Бойко і Г. Шабатура. Невеликий та щирий цей дар є доказом, що не лише словами, але й ділами засвідчують жертволюбці свою любов до своїх поневолених братів — хвилево під чужим ярмом.

Секретар.

—o—

АЛІКВІПА, ПА.

Сповнення національного обовязку.

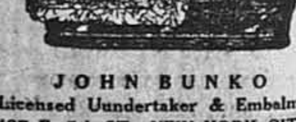
Засилаємо чек на $25 від місцевого Українського Републиканського Клюбу і просимо Обеднання вислати з того $15 на Рідну Школу, $5 на визвольну боротьбу і $5 на політичних вязнів.

Уряд.

ТАРЗАН НА РОЗШУКАХ. (97)

В записці Джейн говорила, що вона враз з гуртом вибирається на схід. Ця інформація була би поміччю, колиб Тарзан знав місце, взідки цей гурт вирушив. Але Нкіма не могла собі нияк пригадати, де вона здибала цього листа. Вона присіла на плечах Тарзана і приклала палець до голови, як нераз роблять люди; але користи з цього не було.

У тім часі в гурті Джейн мала розігратися ще одна кривава подія, яка мала позбавити життя ще одного члена її товариства. Сборов, вагаючись хвилину, остаточно рішився замордувати Бравна так, як замордував свою жінку. Спрятавши його, він з Джейн і Тибсом вже міг би дати собі раду. Не думаючи далі, він розмахнувся з цілої сили сокирою.

В тій же секунді роздався пронизливий крик Тибса. Він в останнім моменті підглянув цю сцену і криком хотів перешкодити Сборову. Та Сборов, хоч на хвилю поглянув у бік Тибса, то всетаки рішив кінчити діло. Він знав, що тепер уже нема вороття, а лишається боротьба на смерть і життя. Тому з розмахом він опустив сокиру вниз.

Та всетаки він перечислився. Бо Бравн від його крику також розбудився і відсунув трохи голову на бік. Сокира Сборова заїхала в землю один цаль від черепа Бравна. Побачивши це, Сборов зірвався і почав з цілої сили втікати в нетри. Бравн також уже був на ногах і, зміркувавши, про що йде, пігнався в нетри за Сборовом.